

การออกแบบรูปทรงแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวาสู่ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ แนวคิดเอกลักษณ์ท้องถิ่น

ยุวดี พรธาราพงศ์^{1*} และ อาณัฐ ศิริพิชญ์ตระกูล²

รับบทความ 2 ตุลาคม 2561; ตอรับบทความ 1 มีนาคม 2562

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษารูปทรงของแม่แบบจากกระบวนการทำเครื่องจักสาน 2) เพื่อออกแบบรูปทรงแม่แบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานผักตบชวาแนวทางผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ 3) เพื่อทดลองการสานขึ้นรูปจากแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา 4) เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคที่มีต่อการพัฒนารูปแบบเครื่องจักสานผักตบชวา โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 57 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบแม่แบบเครื่องจักสานสานผักตบชวาสู่ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แนวคิดเอกลักษณ์ท้องถิ่น ผลการวิจัยการออกแบบรูปทรงแม่แบบเครื่องจักสานสานผักตบชวาสู่ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แนวคิดเอกลักษณ์ท้องถิ่น พบว่า รูปทรงที่ทำการออกแบบสามารถเป็นรูปทรงที่มีแนวคิดเป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ได้ รูปแบบที่ 1 แม่แบบเครื่องจักสานรูปทรงจากใบผักตบชวา ผลิตภัณฑ์ที่ได้ คือ เก้าอี้หนัง มีค่าเฉลี่ย 4.58 รูปแบบที่ 2 แม่แบบเครื่องจักสานรูปทรงวงรีรูปทรงจากลูกส้มโอ ผลิตภัณฑ์ที่ได้ คือ ตะกร้ามีขา มีค่าเฉลี่ย 4.48 รูปแบบที่ 3 แม่แบบเครื่องจักสานรูปทรงกลมรูปทรงจากฝาชี ผลิตภัณฑ์ที่ได้ คือ ตะกร้า มีค่าเฉลี่ย 4.22 ซึ่งทั้ง 3 รูปแบบเป็นรูปแบบที่สามารถพัฒนารูปแบบต่อยอดผลิตภัณฑ์ได้ รูปทรงที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด คือ รูปแบบที่ 1 ผลิตภัณฑ์ที่ได้ คือ เก้าอี้หนัง ซึ่งมีความสวยงาม สัดส่วนของผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับการใช้งาน และมีความแข็งแรงทนทาน ผลิตภัณฑ์มีความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นและความคิดสร้างสรรค์ในส่วนกระบวนการจักสานผักตบชวาต้องอาศัยแม่แบบในการขึ้นรูป วัสดุเดิมที่นำมาทำแม่แบบเครื่องจักสานเป็นวัสดุไม้อัดหรือโฟม ซึ่งระหว่างขั้นตอนในการศึกษา โดยผู้วิจัยได้ทำการคิดค้นทดลองวัสดุในการทำแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา คือ ใช้น้ำยางพาราผสมกับสีน้ำพลาสติก แล้วทำการทาเคลือบแม่แบบโฟมอัดเพื่อให้สะดวกต่อการใช้งาน และยืดอายุการใช้งานให้คงทนมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: แม่แบบเครื่องจักสาน ผักตบชวา ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ แนวคิดเอกลักษณ์ท้องถิ่น

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

² อาจารย์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

* ผู้ประสานงานหลัก: yuvadee.s@rmutp.ac.th

Design of the Molds for Basketry Water Hyacinth to Creative Products Concept of Local Identity

Yuvadee Phontharaphong^{1*} and Arnut Siripithakul²

Received 2 October 2018; Accepted 1 March 2019

Abstract

The objective of this study 1) To study the shape of the template from the process of making basketry 2) To design a template hyacinth wicker products creative products 3) To test the woven pattern of water hyacinth wicker 4) To create a unique product that is more valuable to the local wisdom and value. Consumerism toward the development of water hyacinth wicker patterns. By specifying a sample group of 57 people. The tools used in the research consisted of the satisfaction questionnaire on the template pattern, water hyacinth weave basketry to local creative concept product. The results of the design of the water hyacinth wicker pattern design to the product of local identity concept found that the design shape can be a shape that has a concept as a creative product. Form 1 wicker-shaped pattern template from water hyacinth leaves The product is a chair with an average of 4.58 Form 2 template oval shaped wicker basket shape. The product was a basket of legs with an average of 4.48 Form 3 basket shaped shape from the bowl shape, the product received, the basket has a value of 4.22. All 3 forms that can be developed in the form of products that can satisfy level most satisfactory shape is the molds for Basketry 1. The product is a chair that is beautiful, the proportion of products is suitable for use, and strong, products are local and creative, in the process of water hyacinth wicker requires a template for forming. The original material used to make the wicker template is plywood or foam material. During the study phase the researcher invented the material for making water hyacinth woven basket template, using rubber water mixed with plastic watercolor, foamed foam templates are used for easy handling and longer durability.

Keywords: Molds for Basketry; Water Hyacinth; Creative Product; Concept of Local Identity

¹ Assistant Professor, Faculty of Architecture and Design, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

² Lecturer, Faculty of Architecture and Design, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

* Corresponding Author: yuvadee.s@rmutp.ac.th

บทนำ

ประเทศไทยมีต้นทุนทางวัฒนธรรม เอกลักษณะภูมิปัญญาที่สามารถนำมาผสมผสานและสร้างมูลค่าขึ้นได้ โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ถือได้ว่าเป็นจุดเริ่มต้นแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์และบริการบนรากฐานของศิลปะและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมไทย รากฐานของสังคมหรือที่เรียกว่า วัฒนธรรม นั้นที่จริงแล้วคือวิถีชีวิตของชุมชนภูมิปัญญาไทย เป็นบริบทที่สำคัญบริบทหนึ่งในด้านของวัฒนธรรม เพราะประเด็นของภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถและเขาวนปัญญาในการแก้ปัญหาชีวิตของสมาชิกในชุมชนหรือสังคมหนึ่ง ๆ เพื่อวิถีทางในการดำเนินชีวิตนั้น ราบรื่น มีระเบียบ สงบสุข และพัฒนารุ่งเรือง บริบทของภูมิปัญญาชาวบ้านจึงเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจ เห็นคุณค่าทั้งในประเทศและต่างประเทศ ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมและบรรพบุรุษของตน เมื่อได้รับการพัฒนาให้เข้ากับสภาพปัจจุบันซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง เป็นหนทางที่จะเสริมสร้างและนำไปสู่การอนุรักษ์ทางศิลปะและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่มีการรณรงค์เรียกร้องให้สังคมเกิดความตระหนัก (มะลิฉัตร เอื้ออนันท์, 2545, น. 57) ในแนวทางการพัฒนาตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยใช้หลัก “เข้าใจ เข้าถึง และ พัฒนา” สามารถนำไปใช้กับทุกชุมชนและสามารถปฏิบัติได้จริงหากชุมชนนั้นมีความตั้งใจจริงตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์

ความรู้และภูมิปัญญาเกิดขึ้นจากการลองผิดลองถูก การสังเกตข้อดี และข้อด้อยของวัตถุทางธรรมชาติ นั้น ๆ เช่น ความยืดหยุ่น ความแข็งแรง ความคงทน ความอ่อนตัว ความสวยงามของวัตถุที่มีอยู่ในท้องถิ่นเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ เช่น กก หวาย ไบลาน กระจูด ใบมะพร้าว ไม้ไผ่ และผักตบชวา ซึ่งแต่ละชนิดมีคุณสมบัติที่แตกต่างกัน (วิบูลย์ ลีสุวรรณ, 2547, น. 2-3) งานจักสาน ถือว่าเป็นศิลปะชาวบ้านหรืองานหัตถกรรมพื้นเมืองที่มีอยู่ทุกภาคของไทย

หัตถกรรมเครื่องจักสานจากผักตบชวานับเป็นภูมิปัญญาที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าการใช้ประโยชน์จากวัสดุทางธรรมชาติที่ไม่มีคุณค่าเป็นวัชพืชที่ต้องกำจัดทำลายทิ้ง ภาครัฐบาลและเอกชนหาวิธีการกำจัดผักตบชวาจากแหล่งน้ำธรรมชาติ แต่ไม่ค่อยได้รับผลนัก จึงได้หาแนวทางในการนำผักตบชวามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ ก็สามารถนำมาใช้ได้หลายลักษณะ เช่น เป็นอาหารสัตว์ ใช้เป็นวัสดุในการเพาะเห็ดฟางเพาะชำต้นไม้ ใช้ผลิตก๊าซชีวภาพ ใช้ผลิตปุ๋ยจำหน่ายได้ทั้งตลาดท้องถิ่น ตลาดกลางหรือแม้แต่ตลาดต่างประเทศ ทำให้สามารถเปลี่ยนวัชพืชที่ไม่มีคุณค่าให้เป็นพืชเศรษฐกิจ สร้างการกระจายรายได้สู่ประชาชนในชนบทเป็นอย่างดีและเป็นการช่วยลดมลภาวะทางน้ำอีกทางหนึ่งด้วยผลิตภัณฑ์จากผักตบชวานับว่าเป็นการสร้างรายได้แก่ผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะต้นทุนการผลิตค่อนข้างต่ำ เนื่องจากใช้วัสดุส่วนใหญ่จากธรรมชาติประกอบด้วยงานหัตถกรรมจักสานดูเหมือนจะเป็นส่วนหนึ่งของคนไทยมานับตั้งแต่โบราณกาล คนไทยรู้จักการประดิษฐ์เครื่องจักสานนำมาใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันหลาย ๆ ชนิด เช่น กระจาด กระจุง ตะกร้า เป็นต้น และได้สืบทอดงานฝีมือสู่ลูกหลานเรื่อยมา ดังนั้นการทำผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานจากผักตบชวาจึงเป็นที่ไม่ใช่เรื่องยากเย็นสำหรับคนไทย ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานผักตบชวาจึงมีผลิตภัณฑ์หลาย ๆ รูปแบบ เช่น กระจ่าแพชั่นต่าง ๆ โคมไฟ ตะกร้า ของใช้เบ็ดเตล็ด ซึ่งทำตามแฟชั่นอยู่ตลอดเวลา แต่รูปทรงไม่มีการพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์ ให้มีเอกลักษณ์เฉพาะตน การพัฒนางานศิลปหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชนเพื่อการสร้างเอกลักษณ์และการผลิตสินค้าในท้องถิ่นนั้น ๆ จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมาก (ความเป็นมาของเครื่องจักสานผักตบชวา, 2558)

จากรากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นตลอดจนทรัพยากรที่อยู่ในชุมชน และธุรกิจชุมชนที่เกิดจากครอบครัวและชุมชนล้วนมาจากรากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นจนกลายเป็นรากฐานของชาติ จนเป็นธุรกิจระดับโลก ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นจะสามารถสืบสานต่อไปได้ ก็ต้องเนื่องมาจากความเข้มแข็งของชุมชนเอง (วิวัฒนา บันเทิงสุข, 2546, น. 4) ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์หัตถกรรมเครื่องจักสานนั้นจึงต้องควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาเรื่องกระบวนการผลิตและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์

จากการศึกษาปัญหาที่เกิดจากการทำเครื่องจักสานผักตบชวาในปัจจุบัน คือ ปัญหาด้านคุณภาพและกระบวนการผลิต ปัญหาด้านความงามและวัฒนธรรมของแต่ละชาติ การพัฒนาเครื่องจักสานจากผักตบชวาที่เห็นได้ชัดในปัจจุบัน คือ การพัฒนารูปทรง ให้เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและคตินิยมในด้านความงามของเครื่องจักสานจากผักตบชวาปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าด้วยคุณค่ากว่าเครื่องจักสานในอดีตขาดความประณีต ในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางสังคมในปัจจุบัน การพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ โดยการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์ให้พัฒนาไปจากเดิมอย่างสิ้นเชิง แต่ยังคงรูปลักษณะความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น จำเป็นต้องค้นหาวិธีการ กำหนดรูปทรง ศึกษาเกี่ยวกับงานเครื่องจักสานทางด้านการกระบวนการ ซึ่งในกระบวนการสานเครื่องจักสาน การขึ้นรูปทรงของผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานนั้นต้องอาศัย แม่แบบของรูปทรง หรือหุ่นแบบในการขึ้นรูป การมีแม่แบบเป็นการสานประเภทขึ้นรูป

ภาพที่ 1 เครื่องจักสานประเภท ตะกร้า กล่องใส่ของ รูปแบบเดิม

ยกตัวอย่างเช่น กระเป่า ตะกร้า โคมไฟ แจกัน หมอน รองเท้า กล่อง ซึ่งในปัจจุบันกลุ่มทำเครื่องจักสานผักตบชวา ผลิตภัณฑ์เป็นรูปแบบเดิม ๆ ยังไม่มีการคิดค้นรูปทรงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ผู้วิจัยมีความสนใจในการออกแบบเฟอร์นิเจอร์ และผลิตภัณฑ์ตะกร้าที่มีขนาดใหญ่ เพื่อการทดสอบแม่แบบเครื่องจักสานที่สามารถพัฒนาด้วยการมีแม่แบบเครื่องจักสาน หรือหุ่นแบบ เป็นวิธีการขึ้นรูป ที่ให้รูปทรงของผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานสามารถผลิตเป็นจำนวนมาก ๆ ได้คุณสมบัติใกล้เคียงกันมากที่สุด การออกแบบแม่แบบเครื่องจักสานเพื่อพัฒนา

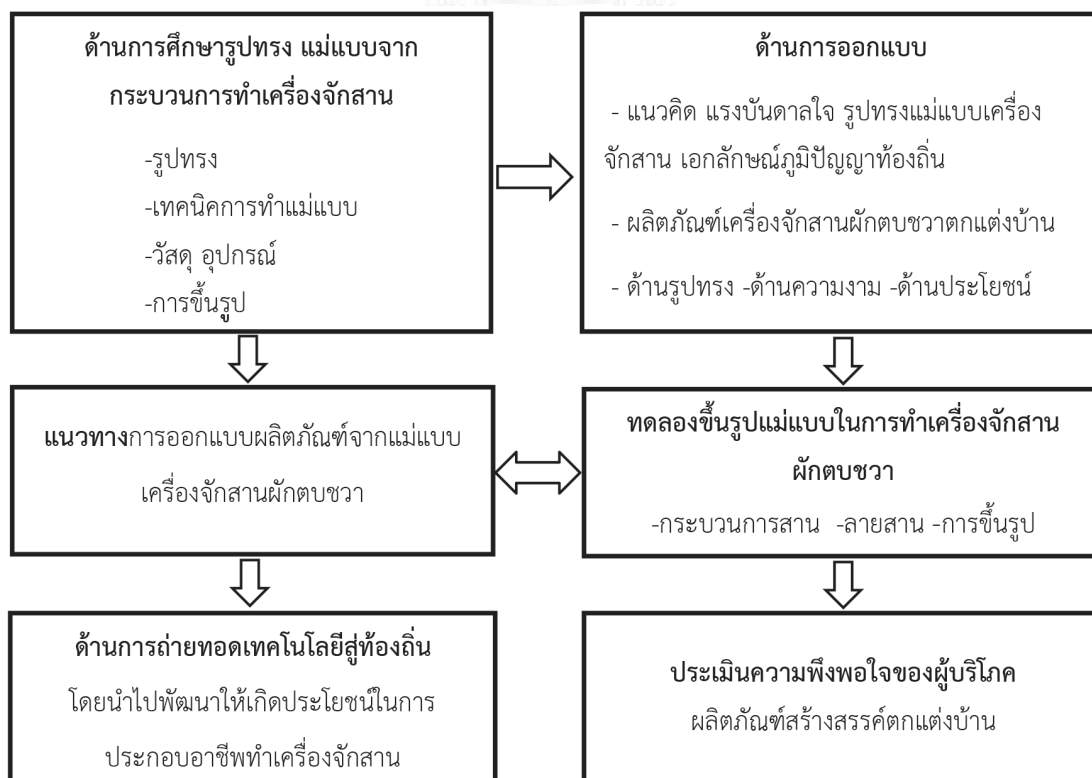
ให้เป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ สามารถพัฒนางานศิลปหัตถกรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชน คือ การสร้างเอกลักษณ์ การผลิตสินค้าในท้องถิ่น เป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปร่างของแม่แบบจากกระบวนการทำเครื่องจักสาน
2. เพื่อออกแบบรูปร่างแม่แบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานผักตบชวาในแนวทางผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์
3. เพื่อทดลองการสานขึ้นรูปจากแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา
4. เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมให้มีคุณค่าและมูลค่ามากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาและออกแบบรูปร่างของแม่แบบในการทำเครื่องจักสานผักตบชวา ในเชิงสร้างสรรค์ แสดงถึงรูปร่างที่เป็นเอกลักษณ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถพัฒนาด้านรูปแบบผลิตภัณฑ์และเป็นแนวทางสู่การสร้างพัฒนาอาชีพการทำเครื่องจักสานผักตบชวาและหัตถกรรมเครื่องจักสานชนิดอื่น ๆ นำไปเป็นแม่แบบในการสานขึ้นรูปได้ โดยมุ่งเน้นศึกษาประเด็นต่าง ๆ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการทำวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษารูปทรงและพัฒนาแม่แบบงานเครื่องจักสานเพื่อออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สู่การออกแบบเชิงสร้างสรรค์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษากระบวนการและแม่แบบในงานหัตถกรรมเครื่องจักสานผักตบชวาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานในรูปทรงที่มีความใหม่และสามารถใช้ประโยชน์ได้กับในปัจจุบันและเพื่อเป็นต้นแบบให้กับกลุ่มชุมชนที่ประกอบอาชีพทำเครื่องจักสานได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน คือ ศึกษาตารางงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและศึกษาภูมิปัญญากระบวนการทำเครื่องจักสาน ด้วยวิธีการสำรวจข้อมูลภาคสนามเกี่ยวกับกระบวนการผลิต การสร้างลวดลาย การขึ้นรูปและการเก็บรายละเอียดต่าง ๆ โดยการจดบันทึกและบันทึกภาพ และสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้านรายละเอียดต่าง ๆ ด้านเทคนิคการสาน ด้านผลิตภัณฑ์ ความยากง่ายในการออกแบบแม่แบบเครื่องจักสาน ว่ามีความยากง่ายและเหมาะสมมากแค่ไหน

ขั้นตอนที่ 2 ทำการออกแบบผลิตภัณฑ์แม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวาเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์แม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา และคิดค้นวัสดุในการทำแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวาเพื่อสะดวกต่อกระบวนการจักสาน

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองด้านวัสดุและรูปแบบของรูปทรงแม่แบบเครื่องจักสาน ประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์เครื่องจักสาน เป็นการทดลองผลิตภัณฑ์ โดยการสานขึ้นรูป ตามขั้นตอนการสานเพื่อทดลองด้านวัสดุและด้านรูปทรง

ภาพที่ 3 การสัมภาษณ์ในขั้นตอนการสาน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินความพึงพอใจ เป็นการนำเสนอผลงานเพื่อเผยแพร่และนำผลมาวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบความพึงพอใจ โดยใช้เครื่องมือในการทำวิจัย คือ แบบประเมินความพึงพอใจ เพื่อประเมินคุณภาพของผลงานต่อผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์เครื่องจักสานผักตบชวาแสดงถึงเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ ดังนี้

1. กลุ่มประชากร คือ นักท่องเที่ยวในจังหวัดนครปฐม จำนวน 100 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวในอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 57 คน ที่มีความสนใจในงานผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานผักตบชวา

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

1. วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของเนื้อหา

ในส่วนของเนื้อหาจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนกระบวนการทำผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานผักตบชวา รูปแบบของแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา ประเภทของผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างสรรค์งานของตกแต่งบ้านจากจักสานผักตบชวา

2. วิเคราะห์ข้อมูลในส่วนของผลงานการออกแบบ

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหา เพศ อายุ นำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลหาค่าความถี่ (Frequency) และในส่วนของอายุนำมาหาค่าเฉลี่ย (Arithmetic Mean) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาจำแนก

2.2 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เหนือในการแปลความหมายค่าเฉลี่ยระดับความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบแม่แบบเครื่องจักสานสานผักตบชวาสู่ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์แนวคิดเอกลักษณ์ท้องถิ่น

4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับมาก

2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง

1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับน้อย

1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับน้อยมาก

ขั้นตอนที่ 6 นำรูปแบบแม่แบบเครื่องจักสานถ่ายทอดเทคโนโลยีต่อชุมชนเพื่อเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพจักสานผักตบชวา

ภาพที่ 4 การทดลองและถ่ายทอดเทคโนโลยีจากแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินงานและวิเคราะห์ข้อมูลโดยดำเนินการวิจัยให้สอดคล้องตรงตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษาข้อมูลรูปทรงแม่แบบจากกระบวนการทำเครื่องจักสาน รูปทรงเครื่องจักสาน ขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้ซึ่งแต่ละวัสดุมีคุณสมบัติไม่เหมือนกัน โดยการสร้างรูปทรงของเครื่องจักสาน รวมไปถึงเครื่องจักสาน จากผักตบชวา มีการออกแบบให้สัมพันธ์กับประโยชน์ใช้สอย ซึ่งอาจจะแบ่งออกเป็น ประเภทภาชนะสิ่งของ ตะกร้า กระจาด ก่องใส่ของ กระเป๋าสุภาพสตรี รูปทรงมีขนาดเล็ก และเฟอร์นิเจอร์ประเภทเก้าอี้ ซึ่งมีขนาดที่ไม่ใหญ่ รูปทรงแม่แบบเครื่องจักสาน พบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นรูปทรงเรขาคณิต ด้วยองค์ประกอบทางการใช้งาน ประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก รองลงมา คือ ความง่ายของการสาน ทำให้รูปทรงเรขาคณิตมีจำนวนมากว่ารูปทรงแบบอื่น ๆ

ภาพที่ 5 รูปทรงแม่แบบเครื่องจักสานแบบต่าง ๆ

1.1 กระบวนการสร้างแม่แบบเครื่องจักสานจะแบ่งวัสดุในการทำแม่แบบ แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1) วัสดุจากไม้ เรียกว่า แม่แบบไม้ หรือ หุ่นไม้

คุณสมบัติแม่แบบไม้ จะมีความแข็งแรงคงทนใช้งานได้นานใช้กับการขึ้นรูปตัวผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ ความแข็งแรง เช่น ตะกร้าใบใหญ่ การขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ที่ต้องการความแข็งแรงที่เกิดจากแรงดึงในเวลานาน การขึ้นรูป ผลิตภัณฑ์จะใช้ตะปูในการตอกยึดเส้นผักตบชวา แม่แบบไม้จึงมีความทนทานต่อการสาน แม่แบบเครื่องจักสาน ผักตบชวาวัสดุจากไม้จะทำเป็นรูปทรงเรขาคณิตสี่เหลี่ยม เช่น รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า รูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปทรง กระบอก ไม้ที่ใช้ทำแม่แบบ คือ ไม้อัดหนา

2) วัสดุจากโฟม เรียกว่า แม่แบบโฟม หรือหุ่นโฟม

คุณสมบัติแม่แบบโฟมจะมีความแข็งแรงคงทนน้อยกว่าแม่แบบไม้ใช้งานได้ไม่นาน การขึ้นรูป ผลิตภัณฑ์จะใช้หมุดหัวสีในการยึดเส้นผักตบชวา แม่แบบโฟมจึงมีความสะดวกและรวดเร็วต่อการสาน ซึ่งสำหรับ ช่างสานที่มีน้ำหนักร่างเบาและรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดเล็กไม่ใหญ่มาก เช่น กระเป๋า ตะกร้า กระจาด โฟมที่ใช้ ทำแม่แบบโฟม จะเป็นโฟมก้อนใหญ่แล้วนำมาแกะเกลาค้นให้ได้รูปทรง ขนาดพอเหมาะกับผลิตภัณฑ์ที่จะทำ บางที อาจจะต้องติดกระดาษกาวให้รอบก่อนตัวแม่แบบโฟมเพื่อการใช้งานที่นานมากขึ้น

1.2 ผลการทดลองวัสดุทำแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา

กระบวนการจักสานผักตบชวาต้องอาศัยแม่แบบในการขึ้นรูปวัสดุที่นำมาทำแม่แบบเครื่องจักสาน ผู้วิจัยได้ทำการเลือกวัสดุโฟมอัดเป็นก้อนใหญ่แล้วนำมาขึ้นรูปในรูปแบบต่าง ๆ ที่ต้องการ

การขึ้นรูปแม่แบบโฟมอัด

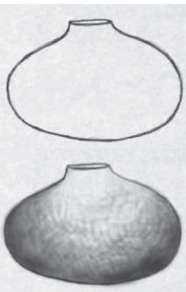

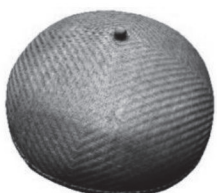
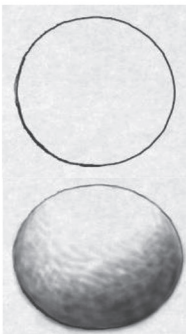
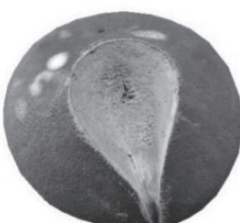
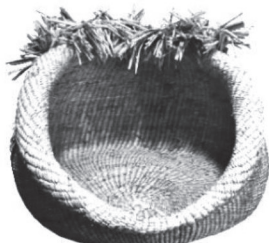

ภาพที่ 6 ผลการทดลองวัสดุทำแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา

การทดลองในด้านวัสดุทำแม่แบบเครื่องจักสาน ผู้วิจัยทดลองใช้วัสดุโฟมอัดมาขึ้นรูปและทำการเก็บ รายละเอียดให้ได้รูปทรงที่สวยงามตามต้องการแล้วนำน้ำยารพาราผสมสีน้ำพลาสติกสีเขียวในอัตราส่วน 5 : 1 คือ น้ำยารพารา 5 ส่วนสีน้ำพลาสติก 1 ส่วน นำมาผสมให้เข้ากันแล้วทาแม่แบบโฟมอัดให้ทั่วแม่แบบทิ้งไว้ให้แห้งประมาณ 30 นาทีแล้วทาลงซ้ำอีก 2 รอบ ตากลมหรือแดดไว้ให้แห้ง เมื่อแห้งแล้วสามารถนำไปเป็นแม่แบบในการสานผักตบชวา ได้หลายครั้งจนกว่าจะเปลี่ยนรูปแบบใหม่ ข้อดีของการใช้วัสดุโฟมอัดเคลือบยารพารา คือ แม่แบบเครื่องจักสาน

มีความยืดหยุ่นขึ้นโดยในขั้นตอนกระบวนการสานต้องใช้เข็มหมุดยึดตัวเส้นผักตบชวากับโฟม สะดวกในการปักและดึงออก ไม่ทำให้เมื่อดึงโฟมหลุดออกมาได้ง่าย เมื่อได้ทำการทดลองโดยการให้ช่างสานผักตบชวาให้ความคิดเห็นว่าวัสดุมีน้ำหนักเบาดีสามารถขึ้นรูปได้โดยที่แม่แบบไม่เสีย การปักหมุดสะดวกในการปัก ยึด สามารถดึงออกง่ายโดยไม่ทำให้โฟมเสีย

ตารางที่ 1 แสดงรูปแบบ แนวคิด ของการออกแบบรูปทรงแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา

แนวคิด ที่มารูปทรงแม่แบบ สร้างสรรค์	ภาพร่างรูปทรงแม่แบบ เครื่องจักสาน	รูปทรงแม่แบบจาก การออกแบบ	ผลิตภัณฑ์จักสานผักตบชวา
<p>รูปแบบที่ 1</p> <p>รูปทรงอิสระจากใบผักตบชวา</p> 		<p>วัสดุโฟมอัดเคลือบด้วย น้ำยาฟารามผสมสีน้ำพลาสติก</p> 	
<p>รูปแบบที่ 2</p> <p>รูปทรงวงรีจากลูกส้มโอ</p> 		<p>วัสดุโฟมอัดเคลือบด้วย น้ำยาฟารามผสมสีน้ำพลาสติก</p> 	
<p>รูปแบบที่ 3</p> <p>รูปทรงกลมจากฝาชี</p> 		<p>วัสดุโฟมอัดเคลือบด้วย น้ำยาฟารามผสมสีน้ำพลาสติก</p> 	

2. ผลการออกแบบรูปทรงแม่แบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานผักตบชวาแนวทางผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์

จากการวิเคราะห์ผลงานการออกแบบด้านรูปทรง ทั้ง 3 รูปแบบเป็นรูปแบบที่สามารถพัฒนารูปแบบต่อยอดผลิตภัณฑ์ได้ กระบวนการโดยทำการออกแบบเพื่อเป็นแนวทางด้านรูปทรง ทั้งหมด 3 รูปแบบด้วยกัน คือ รูปทรงอิสระจากใบผักตบชวา รูปทรงวงรีจากลูกส้มโอ รูปทรงกลมจากฝาชี เริ่มต้นจากการกำหนดแนวความคิดเรื่องของการสร้างให้เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นโดยรูปทรงที่สร้างแรงบันดาลใจในการออกแบบ คือ รูปทรงจากใบผักตบชวา ที่มาของรูปทรงจากวัสดุที่ใช้ทำเครื่องจักสานผักตบชวาซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์และท้องถิ่น รูปทรงจากลูกส้มโอ ที่มาของรูปทรงผลไม้ที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดนครปฐม รูปทรงจากฝาชี ที่มาของรูปทรงจากเครื่องจักสานที่ใช้ในครัวเรือน ตามตารางที่ 1

จากตารางที่ 1 แสดงรูปแบบของการออกแบบรูปทรงแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา โดยรูปแบบที่ 1 ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกระบวนการจักสานผักตบชวาเป็นผลิตภัณฑ์เก้าอี้นั่ง รูปแบบที่ 2 รูปทรงวงรีผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกระบวนการจักสานผักตบชวาเป็นผลิตภัณฑ์ตะกร้ามีขา และรูปแบบที่ 3 รูปทรงวงกลมผลิตภัณฑ์ที่ได้จากกระบวนการจักสานผักตบชวาเป็นผลิตภัณฑ์ตะกร้า

3. ผลการทดลองการสานขึ้นรูปจากแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา

การทดลองสานขึ้นรูปจากวัสดุที่ทดลองและรูปทรงที่ทำการออกแบบแม่แบบมีขนาดใหญ่ใช้กระบวนการสานขึ้นรูปจากด้านฐานของรูปทรงซึ่งขึ้นอยู่กับรูปแบบแต่ละแบบ

1. สรุปผลการศึกษารูปทรงของแม่แบบจากกระบวนการทำเครื่องจักสาน โดยทำการทดลองสานจากกลุ่มจักสานผักตบชวา ขั้นตอนที่สำคัญ คือ การสานขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องอาศัยแม่แบบเพื่อช่วยให้การสานเกิดขึ้นมาเป็นรูปทรงขึ้นมาได้ รูปทรงแต่ละประเภทที่จะสานนั้นก็ขึ้นอยู่กับประเภทการใช้งานในลักษณะต่าง ๆ แต่ส่วนใหญ่รูปทรงที่ง่ายต่อการสาน คือ รูปทรงพื้นฐาน รูปทรงเรขาคณิตต่าง ๆ เป็นรูปทรงที่นิยมนำมาสานเป็นผลิตภัณฑ์ คือ รูปทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า รูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส รูปทรงกระบอก รูปทรงกลม ฯลฯ ซึ่งแม่แบบที่ใช้ในขั้นตอนการสานนั้นจะมีแม่แบบอยู่ 2 ชนิดด้วยกัน คือ แม่แบบจากไม้ และแม่แบบจากโฟม

2. สรุปข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง มีทั้งหมด 57 คน ประกอบด้วย เพศหญิง 39 คน คิดเป็นร้อยละ 68.43 เพศชาย 18 คน คิดเป็นร้อยละ 31.57 ระบุว่าอายุ 41-50 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 42.11 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 66.66 จากแบบสอบถามเพศหญิงตอบแบบสอบถามมากกว่าเพศชายและในช่วงอายุที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 47.05 ส่วนระดับการศึกษาปริญญาตรี มากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 66.66

3. ผลการประเมินและเปรียบเทียบความพึงพอใจต่อรูปแบบของการออกแบบรูปทรงแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา 3 รูปแบบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจการออกแบบรูปทรงแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา 3 รูปแบบ

ลำดับ	รายการประเมิน	ผลการออกแบบรูปทรงแม่แบบเครื่องจักสานผักตบชวา							ระดับการประเมิน
		รูปแบบที่ 1		รูปแบบที่ 2		รูปแบบที่ 3		รวม	
		\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1.	รูปทรงเครื่องจักสานผักตบชวา แนวทางสร้างสรรค์	4.51	0.68	4.37	0.81	4.07	0.62	4.32	มาก
2.	โครงสร้าง ความแข็งแรงในการ ใช้งาน	4.70	0.46	4.51	0.53	3.91	0.84	4.37	มาก
3.	สัดส่วนผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสม กับการใช้งาน	4.88	0.33	4.82	0.38	4.63	0.55	4.78	มากที่สุด
4.	มีความเหมาะสมกับการนำไปใช้งาน	4.79	0.41	4.74	0.44	4.42	0.67	4.65	มากที่สุด
5.	ใช้งานง่ายสอดคล้องกับหน้าที่ การใช้งาน	4.77	0.42	4.82	0.38	4.42	0.56	4.67	มากที่สุด
6.	มีความแข็งแรง ทนทาน	4.95	0.22	4.95	0.22	4.11	0.48	4.67	มากที่สุด
7.	สามารถทำความสะอาดได้ง่าย	3.81	0.80	3.63	0.69	3.77	0.80	3.74	มาก
8.	ความสวยงามของรูปทรงผลิตภัณฑ์ เครื่องจักสานผักตบชวา	4.53	0.60	4.44	0.65	4.32	0.73	4.43	มาก
9.	ผลิตภัณฑ์มีความเป็นเอกลักษณ์ ท้องถิ่น และความคิดสร้างสรรค์	4.32	0.68	4.11	0.74	4.07	0.81	4.17	มาก
10.	ความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์เครื่อง จักสานผักตบชวา	4.61	0.61	4.47	0.70	4.49	0.80	4.52	มากที่สุด
ผลรวม		4.58		4.48		4.22		4.43	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านรูปแบบรูปทรงแม่แบบเครื่องจักสานความเหมาะสมในรูปแบบผลิตภัณฑ์ทั้ง 3 รูปแบบ มีค่าเฉลี่ย 4.43 อยู่ในเกณฑ์ระดับมาก ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับการใช้งานโดยเรียงค่าจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ลำดับที่ 1 คือ รูปแบบที่ 1 แม่แบบเครื่องจักสานรูปทรงอิสระจากใบผักตบชวา ผลิตภัณฑ์ที่ได้ คือ แก้วอึ้ง โดยมีความเฉลี่ย 4.58 ลำดับที่ 2 คือ รูปแบบที่ 2 แม่แบบเครื่องจักสานรูปทรงวงรีรูปทรงจากลูกส้มโอ ผลิตภัณฑ์ที่ได้ คือ ตะกร้ามีขา มีความเฉลี่ย 4.48 ลำดับที่ 3 คือ รูปแบบที่ 3 แม่แบบเครื่องจักสานรูปวงกลมรูปทรงจากฝาชี ผลิตภัณฑ์ที่ได้ คือ ตะกร้า มีความเฉลี่ย 4.22

4. ผลการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมให้มีคุณค่าและมูลค่ามากยิ่งขึ้น จากรูปทรงที่ทำการออกแบบ รูปทรงที่ 1 ได้รูปทรงมาจากใบผักตบชวา แนวคิดของรูปทรงที่สร้างเป็นรูปทรงที่สื่อความหมายเกี่ยวข้องกับการนำวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น คือ ผักตบชวา รูปทรงที่ 2 รูปทรงลูกส้มโอ ซึ่งเป็นผลไม้ของจังหวัดนครปฐม และรูปทรงฝาชีเป็นเครื่องจักสานที่มีอยู่ในทุก ๆ บ้าน นำมาสร้างความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างรูปทรงกับภูมิปัญญาและวิถีชีวิต สิ่งที่มีอยู่รอบ ๆ ตัวเราสามารถเป็นแรงบันดาลใจในการสร้างผลิตภัณฑ์ให้เกิดเอกลักษณ์ซึ่งเป็นการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจักสานผักตบชวาจากวัสดุที่เหลือทิ้งสามารถพัฒนาสู่การสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีรูปแบบใหม่ ๆ ด้วยเทคนิควิธีการที่ทำการทดลองซึ่งสามารถลดต้นทุนในเรื่องของวัสดุที่ใช้ในการทำแม่แบบเครื่องจักสานที่มีความทนทานสามารถใช้งานได้นานและด้านรูปแบบสามารถพัฒนาไปสู่รูปแบบเครื่องจักสานในรูปแบบใหม่ที่มีรูปทรงที่มีขนาดใหญ่ได้ และสามารถตกแต่งบ้านได้

อภิปรายผลการวิจัย

กระบวนการออกแบบรูปทรงพัฒนามาจากรูปแบบเดิมในการจักสานและขึ้นอยู่กับประโยชน์ทางการใช้งาน จนเกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานผักตบชวาในรูปแบบใหม่ รูปแบบที่พัฒนาใหม่เน้นเรื่องของรูปทรงที่มีความแตกต่างกันและเรื่องของขนาดใหญ่เพื่อให้สามารถตั้งประดับตกแต่งบ้านได้ วิชรินทร์ จรุงจิตสุนทร (2548, น. 15) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการออกแบบผลิตภัณฑ์จักสานว่าการออกแบบ คือ กิจกรรมการแก้ปัญหาเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย หรือ จุดประสงค์ที่ตั้งไว้เป็นการกระทำของมนุษย์เป็นการออกแบบสร้างขึ้นใหม่ให้แตกต่างจากของเดิมหรือปรับปรุงตกแต่งของเดิม ความสำคัญของการออกแบบเป็นขั้นตอน เบื้องต้นที่จะทำให้ผลิตภัณฑ์ประสบผลสำเร็จในตลาดและตรงตามเป้าหมาย งานออกแบบ คือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นโดยเลือกเอาองค์ประกอบมาจัดเรียงให้เกิดรูปทรงใหม่ ที่สามารถสนองความต้องการตามจุดประสงค์ของผู้สร้างและสามารถผลิตได้ด้วยวัสดุและกรรมวิธีการผลิตที่มีอยู่ในขณะนี้ นักออกแบบต้องวิเคราะห์และพิจารณาหลายด้าน ๆ ทั้งทางด้านรูปแบบด้านหน้าที่การใช้งาน ประโยชน์ใช้สอย ความสะดวกสบายในการใช้งาน และคุณค่าของความงามเป็นหลัก การสร้างแนวความคิดของรูปทรง โกวิทย์ พวงงาม (2553, น. 398) ได้กล่าวถึง ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมเครื่องจักสาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง กระบวนการที่ค้นหรือองค์ความรู้ของคนหรือกลุ่มคนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง อันเกิดจากการถ่ายทอด มาจากประสบการณ์ จากบรรพบุรุษ การกลั่นกรอง คิดวิเคราะห์และนำมาใช้จนบังเกิดผล โดยอาศัยการเรียนรู้ที่มีความเชื่อมโยงกับรากฐานของความรู้ชาวบ้าน ซึ่งเป็นกระบวนการที่สามารถสร้างเอกลักษณ์ให้แก่ผลิตภัณฑ์ได้ จากการศึกษากระบวนการออกแบบ การค้นหาสิ่งใหม่ในเรื่องของรูปแบบเทคนิควิธีการ การส่งเสริมเอกลักษณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีการพัฒนาในรูปแบบและแนวทางใหม่ ๆ จะมีประโยชน์ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์จักสานผักตบชวาและผลิตภัณฑ์จักสานชนิดอื่น ๆ ได้

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการออกแบบรูปทรงแม่แบบเครื่องจักรสานผักตบชวาสู่ผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ แนวคิดเอกลักษณ์ท้องถิ่น การออกแบบรูปทรงแม่แบบผลิตภัณฑ์เครื่องจักรสานผักตบชวาสามารถพัฒนาด้านรูปแบบได้หลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับการใช้งาน ประโยชน์ใช้สอย มีข้อมูล ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัยข้อมูลการวิเคราะห์รูปทรงของแม่แบบเครื่องจักรสานแล้วผู้วิจัยจึงได้ทำการค้นคว้าหา รูปทรงแม่แบบในรูปแบบใหม่ ๆ เพื่อหาความเป็นไปได้ในการพัฒนารูปทรง โดยทำการศึกษารูปทรงอิสระ รูปทรงรี รูปทรงกลม แนวทางผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ที่มีความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้เป็นรูปแบบที่มี แนวคิดผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์โดยใช้เอกลักษณ์ที่มีความเป็นท้องถิ่นในการออกแบบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ คือ รูปทรงอิสระสามารถสร้างให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีความสวยงาม สัดส่วนผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับการใช้งาน ใช้งานง่ายสอดคล้องกับหน้าที่การใช้งาน และมีความแข็งแรงทนทาน ผลิตภัณฑ์มีความเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น และความคิดสร้างสรรค์

2. สรุปผลการทดลองวัสดุที่ใช้ในการทำแม่แบบเครื่องจักรสานผักตบชวา ใช้โฟมอัดทำเป็นแม่แบบโดย ทำการเคลือบด้วยน้ำยาเงาพาราในอัตราส่วนที่พอดี จะทำให้แม่แบบมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน สามารถลดต้นทุนในการผลิตแม่แบบหลาย ๆ ครั้งได้ มีความสะดวกในการใช้งานด้านการใช้งานสาน มีน้ำหนักเบา แตกต่างกับแม่แบบ ไม่ใช้แม่แบบไม่มีความยุ่งยากในการใช้งานเพราะต้องใช้แรงและอุปกรณ์เพิ่มมากขึ้น เช่น ค้อน ส่วนแม่แบบโฟม ไม่มีความยุ่งยากในการใช้งานเพราะใช้แค่หัวเข็มหมุดสี่เท่านั้น โดยสรุปแม่แบบไม้และแม่แบบโฟม มีความแตกต่างกันตรงการใช้งาน อายุการใช้งาน ความสะดวกในการใช้งาน

- ด้านการใช้งานสาน แม่แบบไม้ใช้งานกับการสานที่ต้องการความแข็งแรงส่วนแม่แบบโฟมกับงานสานธรรมดาทั่วไป

- ด้านอายุการใช้งาน แม่แบบไม้มีอายุการใช้งานที่ยาวนานกว่า ส่วนแม่แบบโฟมอายุการใช้งานสั้น

- ด้านความสะดวกสบายในการใช้งาน แม่แบบไม้มีความยุ่งยากในการใช้งานเพราะต้องใช้ ค้อนและ ตะปูในการยึดเส้นผักตบ ส่วนแม่แบบโฟมไม่มีความยุ่งยากในการใช้งานเพราะใช้แค่เข็มหมุดสี่เท่านั้นปักยึดเส้น ผักตบชวา

3. ผลการประเมินรูปแบบที่ทำการออกแบบสามารถเป็นแนวทางสำหรับงานสานได้และผลการประเมิน ด้านรูปแบบ ด้านการใช้งาน ด้านประโยชน์ใช้สอยและด้านความงาม สามารถสรุปได้ว่า 3 รูปแบบ คือ รูปแบบที่ 1 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.58 ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด รูปแบบที่ 2 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.48 ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก รูปแบบที่ 3 มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.22 ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อรวมกันทั้ง 3 รูปแบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.43 ซึ่งมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

4. รูปทรงต่าง ๆ ที่มีอยู่ในวิถีชีวิตสามารถเป็นแรงบันดาลใจเพื่อสร้างให้เป็นรูปทรงที่เกิดเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่สามารถสื่อความหมายถึงความเป็นท้องถิ่นนั้น ๆ สื่อถึงความเป็นไทย ทั้งภูมิปัญญา และวิถีชีวิตของคนไทย เป็นแนวคิดในการสร้างแรงบันดาลใจเพื่อสร้างคุณค่าทางความงามของรูปทรง ที่ส่งเสริมอนุรักษ์ภูมิปัญญาที่เกิดจาก

ท้องถิ่น สามารถสร้างเอกลักษณ์มาไว้ในตัวผลิตภัณฑ์ผสมผสานกับความเป็นศิลปะ เมื่อได้รับการออกแบบออกมาแล้วสามารถสานได้โดยขึ้นอยู่กับวิธีการสาน สามารถสร้างผลิตภัณฑ์ให้เป็นเอกลักษณ์ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิมให้มีคุณค่าและมูลค่ามากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยในครั้งนี้ก่อให้เกิดความรู้ในเรื่องของรูปแบบและเทคนิคการใช้วัสดุ ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาในเรื่องของวัสดุที่ใช้ในการทำแม่แบบเครื่องจักสานได้ แต่ในงานวิจัยนี้ยังมีข้อเสนอแนะที่ต้องนำไปพัฒนาต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการสนับสนุนเรื่องการประกอบอาชีพทำเครื่องจักสานให้มากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ
2. ควรมีหน่วยงานของรัฐที่ให้ความสำคัญต่ออาชีพทำเครื่องจักสานอาจจะส่งเสริมเรื่องของการจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากเครื่องจักสานอย่างต่อเนื่อง
3. การออกแบบผลิตภัณฑ์จากเครื่องจักสานนั้นควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะสภาพปัจจุบันความก้าวหน้าทางรูปแบบผลิตภัณฑ์นั้นมีความต้องการมาก

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยการได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณรายจ่าย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 จากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ที่ให้การสนับสนุนตลอดการทำวิจัยและขอขอบคุณผู้ที่มีความร่วมมือและให้ความอนุเคราะห์ทุกท่าน

เอกสารอ้างอิง

- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- กลุ่มศิลปหัตถกรรมวัดสระสี่เหลี่ยม. (2558). *ความเป็นมาของเครื่องจักสานผักตบชวา*. สืบค้นเมื่อ 22 กรกฎาคม 2558, จาก <http://www.otoptoday.com/wisdom/8343>
- จำลอง วิบูลย์ปิ่น. (2545). *ศิลปหัตถกรรมผักตบชวาในจังหวัดนครปฐม*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ไทยศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ธนกรณ์ ศิริสุขโกคา. (2555). *การศึกษาวิเคราะห์ผลิตภัณฑ์เครื่องจักสานผักตบชวา กรณีศึกษา ตำบลไทรงาม อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม*. ศิลปนิพนธ์ กศม. (ศิลปศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. (2545). *แนวโน้มศิลปศึกษาร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน : ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา (มผช. 39/2546). (2558). สืบค้นเมื่อ 23 กรกฎาคม 2558, จาก http://tcps.tisi.go.th/pub/tcps39_46.pdf

- มาโนช กงกะนันทน์. (2559). *ศิลปะและการออกแบบ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไอเอส พรินติ้งเฮาส์ จำกัด.
- เพาะ มนะ. (2534). *ผักตบชวา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ อรุณการพิมพ์.
- วัชรินทร์ จรุงจิตสุนทร. (2548). *หลักการและแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์*. กรุงเทพฯ: แอ๊ปเปิ้ล พรินติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2532). *เครื่องจักสานในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2546). *ศิลปะชาวบ้าน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ อัมรินทร์.
- วัฒนา บันเทิงสุข. (2546). *การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการถ่ายทอด
ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการใช้สมุนไพรในชุมชนบ้านชากตบเต่า จังหวัดระยอง*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด.
(การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา.
- ธีระชัย สุขสด. (2544). *การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- นพพล เกตุประสาท. (2560). *ผักตบชวา*. สืบค้นเมื่อ 16 กันยายน 2560, จาก [http://clgc.agri.kps.ku.ac.th/
resources/weed/eichornia.html](http://clgc.agri.kps.ku.ac.th/resources/weed/eichornia.html)
- อำไพ แสงจันทร์ไทย และ จิรวัดน์ พิระสันต์. (2558). *การพัฒนาเฟอร์นิเจอร์จากผักตบชวาของกลุ่มจักสาน
ผักตบชวา บ้านวงษ์อ้อ อำเภอลานกระบือ จังหวัดกำแพงเพชร*. *วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์
มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 6(2), 165-178.